

УДК 81-115 [811.111+811.161.2]

МЕТАФОРИЧНІ МОДЕЛІ НАЙМЕНУВАНЬ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ (на матеріалі німецької, англійської та української розмовних мов)

Куц Ю.В.

Донецький національний університет

Стаття присвячена процесам метафоризації найменувань транспортних засобів у різноструктурних мовах; розглядається анімалістична метафора, в рамках якої виділено 8 основних метафоричних моделей та 6 субмоделей, які підкріплюються відповідними прикладами.

Ключові слова: лексико-семантична група, транспортний засіб, анімалістична метафора, метафорична модель.

Статья посвящена процессам метафоризации наименований транспортных средств в разноструктурных языках; рассматривается анималистическая метафора, в рамках которой выделяются 8 основных метафорических моделей и 6 субмоделей, которые подкрепляются соответствующими примерами.

Ключевые слова: лексико-семантическая группа, транспортное средство, анималистическая метафора, метафорическая модель.

The present article is devoted to the process of metaphorization of the vehicle nomination in the languages with different structure. The author deals with the animalistic metaphor. Within the investigation she singles out 8 main metaphoric models and 6 submodels, which are supported with examples.

Key-words: lexico-semantic group, vehicle, animalistic metaphor, metaphoric model.

Постановка проблеми у загальному вигляді, її актуальність та зв'язок з науковими завданнями. Стаття присвячена метафоричним моделям найменувань транспортних засобів (далі НТЗ), тобто пристрій для перевезення, транспортування людей, вантажу та ін. на матеріалі літературно-розмовної та нестандартної мов (сленгу, аргю та ін.) типу: нім. *Amöbe*, т 'маленький автомобіль'; англ. *beast* 'маленький швидкий автомобіль'; укр. *собака* 'електричка' та ін.

Сучасний етап розвитку лінгвістики характеризується підвищенням інтересом до одного з явищ лексичної семантики – метафоризації. Метафора завжди була об'єктом дослідження зарубіжних та вітчизняних лінгвістів (А. Ричардса, Х. Ортега-І-Гасета, М. Блека, Д. Лакоффа; В. Г. Гака, А. Вежбицької, Ю. Д. Апресяна, В. П. Москвіна та ін.).

Із багатьох існуючих сьогодні в лінгвістиці дефініцій метафори за основу береться визначення Н. Д. Арутюнової, на думку якої, метафора – це "троп или механизм речи, состоящий в употреблении слова, обозначающего некоторый класс предметов, явлений, для характеристики или наименования объекта, входящего в другой класс, либо для наименования другого класса объектов, аналогичного данному в каком-либо отношении" [2, с. 296].

Приймаючи до уваги те, що це дослідження здійснюється на основі розмовної мови, а також сленгу, аргю, слід додати, що метафоричний перенос розглядається в роботі як універсальний спосіб, характерний для системи будь-якої мови, в тому числі й для лексичної підсистеми стандартної та нестандартної мов.

Актуальність запропонованого дослідження визначається підвищеним інтересом сучасних лінгвістів до проблеми метафоризації різних лексико-семантичних груп (далі ЛСГ), у тому числі й найменувань транспортних засобів (далі НТЗ), а також відсутністю спеціальних досліджень НТЗ у зіставному аспекті.

Мета роботи полягає у вивченні особливостей процесів метафоризації НТЗ у різноструктурних мовах.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- визначити корпус НТЗ у німецькій, англійській та українській розмовних мовах;
- виявити основні метафоричні моделі в зазначених мовах;
- розкласифікувати НТЗ за номінативно-мотивуючими ознаками;
- встановити продуктивність цих моделей.

Об'єктом дослідження є НТЗ у німецькій, англійській та українській розмовних мовах, а **предметом** – метафоричні моделі НТЗ у цих мовах.

Матеріалом дослідження слугувала суцільна вибірка НТЗ із тлумачних словників розмовної та нестандартної мов. Корпус досліджуваних в роботі НТЗ складає в німецькій мові 604 од., в англійській – 190 од., в українській – 115 од.

Елементи навколишнього середовища (тваринний та рослинний світ, організація побуту, соціальне середовище та ін.), їх осмислення різними народами на основі життєвого та культурного досвіду, формуються в мовній свідомості цих соціумів в певні комплекси уявлень. Національно-культурна специфіка мови відображається в оціночній лексиці, яка часто виникає в результаті образного мислення та переносу значення на основі певних номінативно-мотивуючих ознак.

У зв'язку з цим особливе місце в мові займає анімалістична метафора, тобто вторинні найменування тварин, птахів, комах та ін. для експресивно-оціночної характеристики НТЗ.

Анімалістична метафора як один з основних видів метафори знаходить широке розповсюдження в сфері НТЗ. Серед даних номенів часто зустрічаються лексичні одиниці, первинне значення яких пов'язане з тваринним світом. Аналіз НТЗ та номінативно-мотивуючих ознак (далі НМО) дозволив попередньо встановити наступний набір метафоричних моделей, субмоделей та покладених в їх основу НМО.

2. НТЗ із параметричними ознаками (маса, розмір, вага)

Розглянемо першу групу метафоричного переносу, до якої належать НТЗ з параметричними ознаками. В рамках даної групи в якості НМО використовуються маса, розмір та вага. Саме вони є ключовими для характеристики транспортних засобів (далі ТЗ) і слугують базою для зіставлення з певними властивостями тварин, птахів або комах. У результаті метафоричного переносу ТЗ приписуються такі властивості представників фауни як великий (або малий) розмір/вага/маса, пор.: нім. *Walfisch*, m <Schlachtschiff>, букв. кит, тобто 'бойовий корабель', *Mücke*, f <kleines Flugzeug; Leichthubschrauber>, букв. комар, тобто 'маленький літак, вертоліт'; англ. *cow* <transport aircraft, outfitted with pumps and large rubberised drums>, букв. корова, тобто 'транспортний літак, обладнаний насосами та великими гумовими барабанами'.

Семантичний аналіз НТЗ дозволив виділити в рамках досліджуваної групи такі метафоричні моделі.

2.1. Метафорична модель "Велика тварина → НТЗ великого розміру, просторий ТЗ" є однією з найпродуктивніших семантичних моделей даної групи в зіставляваних мовах. В основі цієї метафоричної моделі знаходяться такі параметричні ознаки як велика маса, розмір, вага тварини. НТЗ часто порівнюються з такими великими тваринами як слон, бик, кінь, бегемот, пор.: нім. *Blechelefant* <geräumiger Wohnwagen>, букв. слон з бляхи (сталі), тобто 'просторий житловий автомобіль'; *Bulle*, m <Lastkraftwagen>, букв. бик, тобто 'вантажівка'; укр. *бегемот* 'автомобіль марки "Toyota" Land Cruiser; Модель "BMW" 7 серії'; *слон* 'автомобіль "Mercedes" S-класу' та ін.

2.2. Наступна метафорична модель "Комаха → ТЗ маленького розміру" зустрічається також доволі часто в зіставлюваних мовах. В якості комах під час номінації ТЗ часто виступають мураха, кліщ, блоха, клоп та ін., пор.: нім. *fliegende Ameise*, f <Kleinauto>, букв. літаюча мураха, тобто маленький автомобіль; *Blechnilbe* <Kleinauto, Moped>, букв. бляшаний кліщ, тобто 'маленький автомобіль'. Наступні приклади також достатньо наглядно демонструють маленькі габарити автомобіля, який порівнюється з блохою, клопом, пор.: нім. *Floh*, m <Kleinauto>, букв. блоха, тобто 'маленький автомобіль', *Wanze*, f <Kleinauto>, букв. клоп, тобто 'маленький автомобіль'.

В одному з прикладів в основі метафоричного переносу лежить не комаха, а інфузорія-туфелька – одноклітинна тварина, відома своїм маленьким розміром, пор.: нім. *Pantoffeltierchen*, n <Kleinauto>, букв. маленька тварина у вигляді черевичка, тобто 'маленький автомобіль'. Розглядаючи даний приклад, можна говорити про подвійний метафоричний перенос. З одного боку, в біології інфузорія-туфелька отримала свою назву через характерну форму клітини, яка нагадує черевичок, а з іншого боку, в транспортній справі – для номінації малого розміру ТЗ. В лексичній одиниці нім. *Schmetterling*, m <Leichtschrauber>, букв. метелик, тобто 'легкий вертоліт' метафоричний перенос ґрунтується на подібності ваги комахи та ТЗ.

3. Форма як ознака НТЗ

Основою для метафоричного переносу другої групи НТЗ виступає схожість ТЗ з формою певної тварини, птаха, комахи (форма тіла, голови, плавників, забарвлення та ін.).

Часто ознака, на якій базується номінація, є очевидною. Це можна простежити в наведеному прикладі, пор.: нім. *Aal*, m <Torpedo, Lufttorpedo>, букв. вугор, тобто 'торпеда, авіаторпеда'. В даному випадку підкреслюється, що торпеда має таку ж видовжену форму, як і вугор. Цікавим представляється також наступний приклад: нім. *fliegender Fisch* <Torpedo-Flugzeug>, букв. летюча риба, тобто 'літак-торпедоносець'. У цьому прикладі метафоричний перенос здійснюється завдяки зовнішній схожості літака-торпедоносця (наявність у нього крил) з летючою рибою, яка має незвично великі грудні плавні, які дозволяють їй вистрибувати з води та здійснювати нетривалий ширяючий політ. Слід також додати, що літак-торпедоносець не випадково порівнюють саме з представниками водних тварин (летючими рибами), тому що одне з призначень даного ТЗ є поразка торпедами бойових кораблів у морі. До аналізованої групи належать також такі НТЗ, пор.: нім. *Flunder*, f <breites, flaches Ruderboot>, букв. камбала, тобто 'широка, плоска веслувальна шлюпка, яка порівнюється з плоскою формою камбали; *Gummiadler*, m <Fahrrad>, букв. гумовий орел, тобто 'велосипед, кермо якого нагадує широкий розмах крил орла'; *Adler*, m <Flugzeug>, букв. орел, тобто 'літак, який порівнюється з орлом завдяки наявності крил'; *Hirsch*, m <Fahrrad, Motorrad>, букв. олень, тобто 'велосипед, мотоцикл, кермо якого нагадує форму рогів оленя'; англ. *bird* <an aeroplane>, букв. птах, тобто 'аероплан'; укр. *баран* 'трамвай'.

4. Швидкість переміщення тварини – швидкість руху ТЗ

Третя група НТЗ, яка була виокремлена в ході дослідження, побудована на базі НМО "Швидкість переміщення тварини → швидкість руху ТЗ". Характерною особливістю номенів даної групи є швидкість руху ТЗ, яка порівнюється зі швидкістю руху того або іншого представника фауни. У рамках даної групи виділяються наступні дві моделі: "Повільний рух тварини/комахи/птаха → повільний рух ТЗ", "Швидкий рух тварини/комахи/птаха → повільний рух ТЗ".

4.1. Метафорична модель "Повільний рух тварини/комахи/птаха → повільний рух ТЗ" базується в першу чергу на порівнянні достатньо повільної швидкості пересування певної тварини з відповідною швидкістю ТЗ, пор.: нім. *Benzinschnecke*, f <langsames Auto>, букв. равлик на бензині, тобто 'автомобіль, який повільно пересувається (як равлик)'. У цьому прикладі повільна швидкість, з якою природно пересувається равлик, порівнюється з повільною швидкістю ТЗ, завдяки чому й відбувається метафорична номінація ТЗ. Сюди також

відносяться такі НТЗ, пор.: нім. *lahme Ente* <langsames Fahrzeug>, букв. паралізована качка, тобто ‘повільний ТЗ’; *Sportkrähe*, f <langsam fliegendes Privatflugzeug>, букв. спортивна ворона, тобто ‘приватний літак, який повільно летить’ та ін.

4.2. В основі наступної метафоричної моделі лежить порівняння швидкого руху тварини/комахи/птаха зі швидкістю руху певного виду ТЗ, пор.: нім. *Windhund*, m <Schnellboot>, букв. вітер-собака (= собака, який біжить так швидко, як дує вітер), тобто ‘швидкий катер’; англ. *speedy dog* <a Greyhound bus>, букв. швидкий собака, тобто ‘автобус марки "Грейхаунд"’. Собака – це одна з тих тварин, яка нерідко асоціюється в людській свідомості зі швидким рухом пересування, що й відображено у вищенаведених прикладах.

5. Спосіб руху тварини / комахи / птиці – спосіб руху ТЗ

Спосіб руху є ще однією характеристикою, на якій будується метафоричний перенос. У межах цієї групи, яка представлена єдиною семантичною моделлю, метафоричний перенос здійснюється на основі порівняння способу руху тварини/комахи/птаха зі способом руху ТЗ. Під способом руху розуміється те, як саме ТЗ здійснює своє пересування (середовище, поверхня та ін.). Прикладами метафоричної моделі, що розглядається, можуть слугувати наступні найменування ТЗ, пор.: нім. *Biene*, f <Flugzeug; Kampfflugzeug; Sturzkampfbomber> букв. бджола, тобто ‘бомбардувальник, літак-винищувач’ (бойовий літак асоціюється з літаючою бджолою, яка здатна жалити); *Benzinferkel*, n <Motorrad>, букв. бензинове поросся, тобто ‘мотоцикл’ (під час швидкої їзди уздовж мокрих та брудних доріг він часто обприскує перехожих брудом, та нагадує поросся).

6. Функціональні властивості тварин – функціональне призначення ТЗ

В якості основи метафоричного переносу виступають функціональні властивості тварин, тобто функціональне призначення тварин порівнюється з використанням людиною ТЗ з певною метою, пор.: нім. *Benzinpferd*, n <Schlepper, Trecker>, букв. бензиновий кінь, тобто ‘тягач, який використовується в сільському господарстві замість коня як тяглова сила’; *Hund*, m <Begleitflugzeuge einer Bomberstaffel>, букв. собака (наприклад, охороняюча кого-небудь або супроводжуюча кого-н. куди-н., наприклад, на полювання, прогулянку та ін.), тобто ‘літак, який супроводжує бомбардуючу ескадриль’. У наведених прикладах тяглова сила коня та використання собаки з метою охорони або супроводження порівнюються з відповідними функціями ТЗ. У наступних НТЗ спостерігається порівняння функціональних особливостей павука та шуліка, пор.: нім. *Spinne*, f <Polizeifunkwagen>, букв. павук (членистоногий хижак, який ловить видобуток за допомогою павутиння), тобто ‘поліцейський автомобіль з радіостанцією, за допомогою якої він отримує інформацію для затримання правопорушника’; *Autobahngeier*, m <Abschlepper, der die Notlage eines verunglückten Autofahrers rücksichtslos ausnutzt>, букв. автомагістральний шуліка (шуліка – хижий птаха сімейства соколіних, основа видобутка яких є риба, але сам він її не ловить, а підбирає хвору або снулу), тобто ‘буксир, який безцеремонно забирає постраждалий після ДТП автомобіль водія, подібно тому, як шуліка підбирає хвору та снулу рибу в якості свого видобутка; англ. *mule* <car used for tests and practice>, букв. мул (витривала тварина), тобто ‘автомобіль, який використовується для тестування та практики’ (витривалість тварини порівнюється з витривалістю ТЗ).

7. Спосіб управління тварини – спосіб приведення ТЗ у рух

У досліджуваному матеріалі виокремлена ще одна семантична група НТЗ на основі ознаки "Спосіб управління тваринами", пор.: нім. *Drahtesel*, m <Fahrrad> букв. осел з дротяними спицями, тобто ‘велосипед’: подібно тому, як наїзник поганяє осла ударами ніг по його бокам, мотоцикліст прискорює рух мотоцикла шляхом перемикування ногою швидкісної педалі; пор. інший аналогічний НТЗ: нім. *Esel*, m <Fahrrad. Verkürzt aus „Drahtesel“ oder „Tretesel“>, букв.: осел, тобто ‘велосипед’. У наступних прикладах спосіб управління такими тваринами, як кінь, метафорично переноситься на спосіб управління ТЗ, пор.: нім. *Drahtroß*, n <Fahrrad>, букв.

кінь з дротяними спицями, тобто ‘велосипед’; *Gaul*, m <Fahrrad>, букв. кінь, тобто ‘велосипед’; *Stahlroß*, n <Fahrrad>, букв. сталевий кінь, тобто ‘велосипед’.

8. Звуки тварин – звуки (шум) ТЗ

У ході семантичного аналізу емпіричного матеріалу була виявлена ще одна група метафор, яка базується на порівнянні звуків, які видають тварини, та ТЗ в процесі їх руху. Прикладами можуть слугувати НТЗ, які порівнюються з такими літаючими комахами, як джміль, пор.: нім. *Hummel*, f <Flugzeug>, букв. джміль, тобто ‘літак’; *Pubertätshummel*, f <Moped> букв. змушнілий джміль, тобто ‘мопед’: в обох прикладах дзигчання джмеля переноситься на характерний звук, який видається двигуном літака або мопеда; в другому прикладі спостерігається також асоціація з шумом ТЗ та віком його водія. Цікавим є й той факт, що німецьке НТЗ *Hummel*, f в значенні <Hubschrauber>, тобто вертоліт, виявляє паралель в українській мові, пор.: укр. *джміль* <армейський вертоліт>, тобто ‘джміль’. До даної групи також відносяться НТЗ, звуки яких в процесі метафоричного переносу порівнюються зі звуками птахів та тварин, пор.: нім. *Knatterbiest*, n <Motorrad>, букв. тварина, яка видає шум, тобто ‘мотоцикл’; *Knallvogel*, m <Düsenflugzeug, Raketenflugzeug>, букв. птах, який видає шум, тобто ‘реактивний літак, літак з реактивним двигуном’. У номінації даного ТЗ шум реактивного літака одночасно асоціюється зі швидкістю його руху.

9. НТЗ із комбінованими ознаками

До наступної групи метафоричного переносу відносяться НТЗ з комбінованими ознаками. Сюди входять номени, які об’єднують в своїй номінативній структурі одночасно декілька ознак.

9.1. До першої моделі цієї групи належать НТЗ, які, з одного боку, охоплюють деякі параметричні ознаки (наприклад, малий розмір), а з іншого боку, локативні ознаки (поверхня/місце, де курсує ТЗ), пор.: нім. *Asphalt*, m ‘асфальт’ + *Wanze*, f ‘клоп’ → *Asphaltwanze*, f <Kleinauto> букв. асфальтовий клоп, тобто ‘маленький автомобіль’, *Chassee*, f ‘шоце’ + *Floh*, m ‘блоха’ → *Chasseevloch* <Fahrrad; Motorrad; Kleinauto> букв. шосейна блоха, тобто ‘велосипед’; ‘мотоцикл’; ‘маленький автомобіль’, *Stadt*, f ‘місто’ + *Floh*, m ‘блоха’ → *Stadtvloch* <Kleinauto im Stadtverkehr> букв. міська блоха, тобто ‘маленький автомобіль в міському русі. У наведених прикладах спостерігається комбінований метафоричний перенос, в основі якого лежить локативна ознака, тобто місце, де саме здійснюється рух ТЗ (*Asphalt*, m ‘асфальт’, *Chassee*, f ‘шоце’, *Stadt*, f ‘місто’) та параметрична ознака, тобто маленький розмір комахи (*Wanze*, f ‘клоп’, *Floh*, m ‘блоха’), перенесений на відповідний розмір ТЗ. У наступному прикладі в результаті метафоричного переносу номінативна структура ТЗ нарівні з локативною ознакою (*Pflaster*, n ‘мостова’, *Piste*, f ‘велосипедна доріжка’) набуває також й параметричної ознаки, яка називає розмір великої тварини (*Hirsch*, m ‘олень’), з яким порівнюється ТЗ, пор.: нім. *Pflaster*, n ‘мостова’ + *Hirsch*, m ‘олень’ → *Pflasterhirsch*, m <Auto>, букв. олень, який рухається по брукувці, тобто ‘автомобіль’, *Piste*, f ‘велосипедна доріжка’ + *Hirsch*, m ‘олень’ → *Pistenhirsch*, m <Fahrrad>, букв. олень, який рухається по велосипедній доріжці, тобто ‘велосипед’.

9.2. НТЗ другої метафоричної моделі включають певні параметричні ознаки (маса, розмір, вага) та перцептивні (вплив ТЗ на органи почуттів людини: нюх, слух, зір та ін.). Так, композит *Dampfroß*, n <Dampflokomotive>, ‘паровоз’ складається з двох компонентів: *dampf(en)* ‘випускати пар’ + *Roß*, n ‘кінь’ буквально означає ‘кінь, який випускає пар’. Цей метафоричний перенос базується перш за все, на перцептивній ознаці: “Вплив ТЗ на нюх та зір людини”, яка виражається означуючим компонентом (*dampfen* ‘випускати пар’). Необхідно також відмітити, що параметрична ознака в наведеному прикладі асоціативно пов’язана з великою вагою та розміром коня, які успадковуються похідним ТЗ (*Roß*, n ‘кінь’ → *Dampfroß*, n ‘паровоз’). Цікавим є також наступний приклад: нім. *dicke Hummel*, f <Hubschrauber des Typs „Sikorsky CH-53 D>, букв. товстий джміль, тобто ‘вертоліт типу Sikorsky CH-53 D’. У номінативній структурі цієї лексичної одиниці також доволі чітко простежуються комбіновані НМО досліджуваної

метафоричної моделі. З одного боку, в основі переносу лежить параметрична ознака великого розміру комахи (*dick* ‘товстий’ + *Hummel*, f ‘джміль’ → *dicke Hummel* букв. ‘товстий джміль’), а з іншого боку, очевидним є перцептивна ознака "Вплив ТЗ на слух людини" – глухе гудіння мотора вертоліта нагадує дзижчання джмеля. Щодо перцептивної НМО "Нюх", наведемо такий приклад: нім. *Stinkwanze*, f <qualmendes Auto mit Diesel-Antrieb>, букв. клоп, що пагано пахне, тобто ‘автомобіль з дизельним двигуном, який випускає багато диму’. У цьому прикладі метафоричний перенос базується на порівнянні маленького розміру ТЗ з маленьким розміром комахи (*Wanze*, f ‘клоп’). Перцептивна ознака виражена дієсловом *stink(en)* ‘смердіти, погано пахнути’.

9.3. Третя метафорична модель об’єднує в собі параметричні ознаки та спосіб переміщення. Спосіб переміщення є однією з важливих ознак ТЗ, в матеріалі дослідження зустрічаються наступні приклади даної моделі, пор.:

нім. *Ente*, f <Segelflugzeug>, букв. качка, тобто ‘планер, який плавно розгойдується під час польоту (подібно качці, яка розгойдується під час руху); *Entlein*, n <Kleinauto>, букв. качечка, тобто ‘міні-авто’, яке під час їзди сильно розгойдується зі сторони в сторону, нагадуючи маленьку качку. Ще однією твариною, спосіб пересування якої лежить в основі метафоричного переносу ТЗ, є собака, пор.: нім. *Automoppel*, m <unmodernes Auto>, букв. автомобільний мопсик, тобто ‘немодний автомобіль, який повільно та важко рухається подібно мопсу’.

Висновки. Аналіз семантики іменників, які позначають транспортні засоби в зіставлених мовах, дозволяє зробити наступні висновки: Номінація – це багаторівневе та різнопланове поняття, яке відображає життєвий досвід людини та його пізнання в різних сферах діяльності. До функцій номінації відносять функцію ідентифікації, яка відображає субстанціональний чуттєвий образ, функцію предикації, яка називає ознаки, якість, стан, процеси, а також імена абстрактних понять, які конструює людська свідомість. У сфері номінації транспортних засобів на базі зоонімів у германських та слов’янських мовах виявлено 8 основних метафоричних моделей та 6 субмоделей. У номінації зоонімних ТЗ зіставлених мов задіяні, як правило, універсальні номінативно-мотивуючі ознаки, які пов’язані з такими властивостями мешканців тваринного світу (птахів, комах, тварин та ін.) як швидкість, спосіб та середовище переміщення, їх розміри, голосові властивості, морфологія тіла. Часто ці ознаки виступають у структурі НТЗ у комбінованому вигляді. У деяких випадках НТЗ обумовлюються функціонально-цільовими властивостями представників тваринного світу (наприклад, їх використання людиною в якості тяглової сили – осел, кінь та ін.). Найбільш активно процес номінації ТЗ у зіставлених мовах здійснюється з використанням атрибутивних ознак (розмір, форма, маса, вага) та їх комбінацією з іншими ознаками (швидкість/спосіб руху, локальними та перцептивними властивостями). Переважна більшість проаналізованих лексичних одиниць у досліджуваних мовах мають негативну конотацію, пов’язану з поганим зовнішнім виглядом транспортного засобу, його низькими технічними характеристиками та ін. Іноді негативне оціночне значення викликано усталеними стереотипами носіїв мови по відношенню до того або іншого транспортного засобу. Під час дослідження НТЗ були встановлені спільні та відмінні риси в семантиці аналізованих лексичних одиниць. Головними факторами, які впливають на семантику іменників на позначення ТЗ та їх продуктивність є:

- а) наявність певних соціальних, економічних, суспільних факторів, які сприяють, або навпаки, перешкоджають розвитку та використанню певних видів транспорту;
- б) особливості менталітету того або іншого народу, який визначає стереотипи та переваги носіїв мови відносно певних видів транспорту;
- в) оціночно-емоціональна забарвленість іменників (найчастіше жартівлива, іронічна), яка ґрунтується на сталих в мовній свідомості стереотипах відносно певного транспортного засобу (його зовнішньому вигляді, марці виробника або технічних характеристиках та ін.).

Література

1. Азнаурова Э. С. Стилистический аспект номинации словом как единицей речи. Языковая номинация. Виды наименований. – М.: Просвещение, 1977. – С. 21–37.
2. Арутюнова Н. Д. Метафора // Языкознание. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – М.: Большая российская энциклопедия, 1998. – 685 с.
3. Замалетдинов Р. Р. Проблемы номинации в сопоставительном аспекте // Русская и сопоставительная филология: состояние и перспективы: Международная научная конференция, посвященная 200-летию Казанского университета: Труды и материалы / Под общ. ред. К.Р. Галиуллина. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 2004. – С. 144–145.
4. Земская Е. А. Русская разговорная речь. – М.: Проспект, 1968. – 99 с.
5. Сиротинина О. Б. Разговорная речь // Вопросы социальной лингвистики. – Л., 1969. – С. 373–391.
6. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. – К.: Критика, 2005. – 464 с.
7. Ставицька Л. О. Проблеми вивчення жаргонної лексики: Соціолінгвістичний аспект // Укр. мова. – 2000. – №1. – С. 55–69.
8. Тарасова В. В. Лексико-семантичне поле “Засоби пересування” у світлі когнітивної лінгвістики / В. В. Тарасова // Вісник Житомирського державного університету. – 2006. – № 28. – С. 205–208.
9. Шафиков С. Г. Структурно-семантические параметры английской номинации и её системный анализ (уч. пособие). Уфа: Изд-во Башкирск. ун-та, 1993. – 82 с.
10. Шмелёв Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики. – М.: Наука, 1973. – 280 с.
11. Уфимцева А. А. Опыт изучения лексики как системы (на материале английского языка). – М. 1962. – 287 с.
12. Уфимцева А. А., Азнаурова Э. С., Кубрякова Е. С. Лингвистическая сущность и аспекты номинации // Языковая номинация (Общие вопросы). – М.: Наука, 1977. – С. 7–98.